Turkish Studies

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 2483-2493

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23521

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 28.06.2019

✓ Accepted/Kabul: 10.08.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (05.08.2019)-Referee 2 (08.08.2019)

This article was checked by iThenticate.

FUTBOLCULARIN TAKIM ANTRENÖRLERİNDEN SPOR İÇİN LİDERLİK BEKLENTİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN BELİRLENMESİ

Erdi KAYA* - Serkan ZENGİN**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, futbolcuların takım antrenörlerinden, spor için liderlik beklentilerinin bazı değişkenler açısından belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda iki bölümden oluşan anket uygulamasında, ilk bölüm olan demografik değişkenlerin belirlenmesinde 7 maddeden oluşan "Kişisel Bilgi Formu" yer alırken, ikinci bölümde ise spor için liderlik ölçeğini belirlemede 40 sorudan oluşan "Spor İçin Liderlik Ölçeği" kullanılmıştır. İlk kısımda katılımcılara ait demografik bilgiler, ikinci kısımda ise ölçek maddeleri yer almıştır. İkinci bölümde yer alan ölçek maddelerinde Likert tipi ("Her Zaman", "Sıklıkla", "Ara Sıra", "Nadiren", "Hiçbir Zaman" ifadelerini gösteren) beşli derece kullanılmıştır. Çalışmamız 160 amatör futbol oynayan bireyler üzerinde yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların futbol oynadıkları süreler ve kaptanlık yapma durumlarına göre liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında Independent T test kullanılırken, yaş grupları, gelir durumu, oynadıkları takım sayısı, eğitim durumu ve oynadıkları mevkilere göre liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında One Way ANOVA analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; futbolcuların takım antrenörlerinden spor için liderlik beklentilerine baktığımızda, yaş, aylık gelir, futbol oynadıkları süre, bugüne kadar kaç kulüpte oynadıkları, futbol hayatlarında kaptanlık yapmış olma ve oynadıkları mevki durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların eğitim durumuna göre "Spor İçin Liderlik Ölçeği"nin alt boyutlarından eğitici ve destekleyici davranış ve otokratik davranış boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık görülmezken, demokratik davranış ile açıklayıcı ve ödüllendirici davranış düzeylerinin ise eğitim

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, E-posta: kaerdikaya@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Antrenörlük Bölümü, E-posta: serkanzenigin79@gmail.com

durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Anlamlı farklılık bulunan demokratik davranışta, lisans mezunu katılımcıların demokratik davranış düzeyinin lise ve ön lisans mezunu katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılık bulunan açıklayıcı ve ödüllendirici davranışta ise, lisans mezunu katılımcıların demokratik davranış düzeyinin lise mezunu katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, antrenör, liderlik

DETERMINING THE LEADERSHIP EXPECTATIONS OF FOOTBALL PLAYERS FROM THEIR COACHES IN TERMS OF SOME VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the leadership expectations of football players from their coaches for sports in terms of some variables. In line with this purpose, within the two-part questionnaire, 'Personal Information Form' consisting of 7 items is used to determine the demographic variables in the first part, and 'Leadership Scale for Sport' consisting of 40 questions is used to determine the leadership scale for sports in the second part. While the first part includes demographic information of the participants and the second part includes the scale items. Five Point Likert Scale ('Always', 'Frequently', 'Occasional', 'Rarely', 'Never') is used for the scale items in the second part. The study is conducted on 160 amateur football players. SPSS 22.0 program is used for the analysis of the obtained data. While 'Independent Sample T-Test' is used to compare the leadership characteristics of participants according to the duration they have played football and whether they have been the captain of the team, 'One-Way ANOVA' is used to compare leadership characteristics according to age groups, income status, number of teams they have played in, educational status and positions they have played.

As a result of the research, it is found out that the leadership expectations of the football players from the team coaches do not significantly differ according to the age, monthly income, duration they have played football, how many clubs they have played in so far, whether they have been the captain of the team and positions they have played. It is also observed that while there is no statistically significant difference in the dimensions of educational and supportive behavior and autocratic behavior among the subscales of the 'Leadership for Sports Scale' according to the educational status of the participants, democratic behavior, and explanatory and rewarding behavior levels differ significantly according to the educational level. In terms of democratic behavior which differs significantly, it is discovered that the level of democratic behavior of participants with a bachelor's degree is significantly higher than those with high school and associate's degree. In terms of explanatory and rewarding behavior which differs significantly, it is concluded that the level of democratic behavior of

participants with a bachelor's degree is significantly higher than those with high school degree.

STRUCTURED ABSTRACT

In this research, in the framework of the opinions of football players playing in amateur football leagues of Antalya City and its provinces, it is aimed to determine the leadership styles that the players expect from the coaches working for their teams.

According to the results of the research, when we look at the descriptive statistics analysis of the leadership characteristics of the participants, the lowest and highest scores can be taken for educational and supportive behaviors as 12-60, the lowest and highest scores for democratic behaviors as 10-50, the lowest and highest scores for explanatory and rewarding behaviors as 7-35 and the lowest and highest scores for autocratic behavior as 5-25. When this scoring chart is examined in this context, it is seen that the levels of educational and supportive, democratic, explanatory and rewarding behaviors of the participants are high, and the levels of autocratic behavior are moderate. According to the results, it can be said that the sub-dimension with the highest level of behavior of the participants was the educational and supportive one, and the lowest sub-dimension was the autocratic behavior level. Bensiz (2016), who reached different results than our study, states in their study on behaviors of amateur footballers that they have reached to low level coach behaviors at each sub-dimension according to mean and standard deviation scores. Alemdar (2018), who reached conclusions in parallel to our study, found that the highest leadership behavior sub-dimension of the coaches of the football players participated in their study was educational and supportive behavior, and discovered that the footballers think the lowest behavior exhibited by their coaches was the autocratic leadership behavior. Körük (2003) and Nacar and Kak (2019), who reached different findings than ours, stated in their study that the highest level was at the democratic behavior sub-dimension. Serin (2016), in their findings, found that the coaches who participated in the study had the most autocratic leadership behavior, which is respectively followed by democratic behavior, educational-instructive behavior, social supportive behavior and rewarding behavior. In addition to this research, in the study conducted by Yurt in 2009, it was determined that the taekwondo coaches who participated in the research were prone to democratic behavior, educational-instructive behavior, autocratic behavior, social supportive behavior and rewarding behavior on average from highest to lowest respectively (Yurt 2009). When we look at the comparison of leadership characteristics of the participants in terms of age groups, it is seen that the level of educational and supportive, democratic behavior, explanatory and rewarding behavior and autocratic behavior of the participants does not differentiate at a statistically significant level. This can be interpreted as the age factor does not affect the leadership characteristics of the participants. Bensiz (2016), who reached conclusions that support our findings, stated that no statistically significant relationship was found in any sub-dimension of the leadership behavior according to the age variable of the research group. In the findings of Nacar and Kak (2019), which differentiate from

our study, it was determined that there was no difference in the mean scores of the sub-scales of educational and supportive and social support according to the variance analysis regarding age variables of leadership styles scale scores. However, there were significant differences in the mean scores of the democratic, autocratic and positive feedback sub-scales. In their study, Körük, (2003) stated that the highest average was democratic and the lowest average was autocratic leadership and explained that there were significant differences. In the study of Turan (2010), which was about evaluation of leadership behaviors of coaches working in sailing clubs by the athletes and coaches and which shows similarities with our study, no significant difference was found in terms of age factor in educational and supportive, autocratic behavior, democratic behavior and explanatory and rewarding behavior sub-dimensions of sailing athletes. Again, in Secgel's (2005) study, which shows similar findings with our study and was conducted on music teachers, no significant difference was determined between the leadership perception and the age. Alemdar (2018) also did not determine a significant difference between leadership behaviors scale sub-dimensions and age variable in their study conducted on amateur footballers.

When the leadership characteristics of the participants were compared in terms of their educational status, it was seen that the levels of educational and supportive behaviors and autocratic behaviors of the participants did not differ significantly when compared according to their educational level, whereas democratic behaviors and explanatory and rewarding behaviors differed at a statistically significant level. When we look at the means to determine why this difference was caused, in terms of democratic behaviors among sub-dimensions of "Sports Leadership Scale", it was seen that the average level of democratic behavior of undergraduate students was significantly higher than that of high school graduates and associate degree students, whereas, In the explanatory and rewarding behavior with significant differences, the average level of democratic behavior of the undergraduate graduate averages was higher than the average of the high school graduate partners. This situation can be interpreted as the educational status of the participants has an impact on leadership characteristics in terms of democratic behavior and explanatory and rewarding behavior. As a matter of fact, in Özsarı's (2010) study, according to the result of the comparison of the leadership characteristics of the coaches regarding their footballers' educational level, educational supportive behavior, democratic behavior and autocratic behavior characteristics did not show a significant difference in terms of the education level of the players (whether it is primary, high school or university education), whereas explanatory and rewarding behavior characteristic showed a significant difference according to footballers' education level. In the study of Alemdar (2018), which reached different results than our study, a significant difference was found between the sub-dimensions of the leadership behavior scale and the educational status variable in terms of autocratic leadership sub-dimension. In another study by Toklu (2010) on examining the leadership levels of the coaches participating in the research in terms of their education levels, no statistically significant difference was found between the coaches with education levels of primary education, secondary education, high school education and university education. In another

study, conducted by Yılmaz (2008), in the comparison of the leadership characteristics of their coaches according to the education level of the athletes in football, volleyball, handball, badminton and wrestling sport branches, the characteristics of supportive, democratic, autocratic and explanatory-rewarding behaviors did not show a significant difference in terms of athletes' education levels such as primary school, high school and university.

Keywords: Football, coach, leadership.

Giriş

İnsanlığın var olduğu günden bugüne kadar geçen yaşam mücadelesinde toplumların sosyal yapısında ve en küçük insan gruplarında kişisel özellikleriyle insanları etkileyenler diğer bireylerden bir adım öne çıkmışlardır. Bu bireyler yüzyıllar boyu etkileşim içinde oldukları toplumları belli hedefler etrafında toplayıp başarıya götürmüşlerdir. Zaman geçtikçe özellikleriyle farklı konumda bulunan kişilere "Lider" denilmeye başlanmıştır. Lider, grup üyeleri tarafından hissedilen ancak açıklığa kavuşmamış ortak düşünce ve arzuları, benimsenebilir bir amaç biçiminde ortaya koyan ve grup üyelerinin potansiyel güçlerini bu amaç etrafında faaliyete geçiren kimsedir (Eren, 1991). Yukl (2010) liderliği, paylaşılan hedeflerin başarılması için ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiği konusunda diğerlerini etkileme süreci olarak tanımlamıştır. Bir başka tanımda ise liderlik; belirli bir düzen çerçevesinde, belirli bir topluluğun amaçlarında veya kişisel olarak bir kimsenin faaliyetlerini sürdürmede yardımcı olması ya da yönlendirmesi süreci olarak belirtilebilir (Bensiz, 2016). Benzer şekilde, Barrow' da (1977) liderliği bireyin diğer insanları bir hedefe ulaşmak amacıyla etkilemek için sergilediği davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda başarıya giden yolda "Liderlik" kavramı toplumların odağı haline gelmiştir. Liderliği etkileyen özellikler araştırılmış ve bu özellikler kuram haline getirilerek farklı görüşler ve farklı lider tipleri ortaya çıkarılmıştır. İnsanlar topluluk halinde yaşayan varlıklar olduğundan sosyal özelliklere sahiptirler ve bu özelliğe sahip oldukları için oluşturdukları grupları yönetecek ve hedeflerine ulaştıracak liderlere gereksinim duyarlar (Eren, 1998). Liderler, sporda özel sorumluluklarına özgü becerilerini geliştirmek zorunda olup bu becerileri güzel/kolay durumların yanı sıra zor durumlarda da uygulayabilme yeteneğine sahip olmak zorundadır, yani bir yerde koşullara göre hareket etmek durumundadırlar. Bu demektir ki etkili olabilmek için bir lider hem "görev yönelimli" olmalı (yani işi bitirebilmeli, işin yapılmasını sağlamalı) hem de ilişki yönelimli (kişilerarası sağlıklı ilişkiler kurabilmeye odaklanmış) olmalıdır (Paksoy ve Ordun, 2000). İyi bir lider örgüt üyelerinin kapasitelerini maksimum kullanmaları için ortam oluşturmak ve üyeleri motive etmek zorundadır. Takım sporları ya da bireysel sporlarda antrenör aynı zamanda iyi bir lider ve motive edici olmak zorundadır. Bu yüzden bir lider olarak antrenör insan psikolojisi ve onun beşeri ilişkilerini anlamak zorundadır (Biçer, 1994).

Araştırmalar göstermiştir ki sporcular veya spora ilgi duyan diğer pek çok kişi için takımın başarıya ulaşmasında, takım ruhunun oluşturulmasında veya amaçlanan hedefe ulaşmak için liderliğin ve etkili bir liderin büyük katkısı vardır (Rayburn ve ark., 2001, Todd ve Kent 2004). Sporda liderlik bireyin resmi (örgüt veya kurum tarafından belirlenmiş) ve resmi olmayan (zaman içinde takım ilişkileri sonucunda ortaya çıkan) görevleri neticesinde takım üyelerini veya birlikte olduğu grup üyelerini belirlenmiş bir hedef için etkilemesi şeklinde ortaya çıkabilir (Eys, Loughhead ve Hardy, 2007). Liderlik sürecinin diğer alanlarda olduğu gibi spor ortamında da bu kadar önemli olması araştırmacıları ve teorisyenleri sporda liderlik sürecinde etkili olabilecek faktörlerin belirlenmesi için yapılabilecek araştırmalara yönlendirmiştir. Yapılan birçok araştırmada, liderlik tipleri ve boyutları farklı şekillerde ortaya konulmuştur. İçerik olarak aynı olan özellikler farklı başlıklar altında toplanmıştır (Gökçe vd.

2008). Bu araştırmalar sonucunda da pek çok model geliştirilmiştir (Chelladurai ve Carron, 1978). Yapılan bu çalışmada “otokratik davranış”, “eğitici ve destekleyici davranış”, “açıklayıcı ve ödüllendirici davranış” ve “demokratik davranış” boyutları ele alınmıştır.

Bu bilgilerden yola çıkarak Antalya İli ve İlçelerinde amatör futbol liglerinde mücadele eden futbolcuların görüşleri çerçevesinde, takımlarında görev yapan antrenörlerinden bekledikleri liderlik tarzlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların futbol oynadıkları sürele ve kaptanlık yapma durumlarına göre liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında Independent T test kullanılırken, yaş grupları, gelir durumu, oynadıkları takım sayısı, eğitim durumu ve oynadıkları mevkilere göre liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında One Way ANOVA analizi kullanılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Değişken	Alt Değişken	F	%
Yaş Grubu	19-22 yaş	25	15,6
	23-26 yaş	53	33,1
	27-30 yaş	53	33,1
	30+ yaş	29	18,1
Gelir Durumu	500 - 1999 TL	46	28,7
	2000 - 3499 TL	96	60,0
	3499+ TL	18	11,3
Futbol Oynadığı Süre	1-5 yıl	7	4,4
	5+ yıl	153	95,6
Oynadıkları Kulüp Sayısı	1-2	47	29,4
	3-4	72	45,0
	4+	41	25,6
Eğitim Durumu	Lise	74	46,3
	Ön lisans	26	16,3
	Lisans	60	37,5
Kaptanlık Yapma Durumu	Evet	74	46,3
	Hayır	86	53,8
Oynadıkları Mevki	Kaleci	22	13,8
	Defans	58	36,3
	Orta saha	50	31,3
	Forvet	30	18,8

Katılımcıların %15,6’sı 19-22 yaş grubunda, %33,1’i 23-26 yaş grubunda, %33,1’i 27-30 yaş grubunda, %18,1’i 30+ yaş grubundadır ve katılımcıların %28,7’si 500 – 1999TL arasında aylık gelire sahipken, %60’ı 2000 – 3499 TL arasında gelire sahip, %11,3’ü ise 3499+ TL gelire sahiptir. Araştırmaya katılanların %4,4’ü 1-5 yıldır futbol oynarken, %95,6’sı 5+ yıldır futbol oynamakta, %29,4’ü 1-2 yıldır futbol oynarken, %45’i 3-4 yıldır futbol oynamakta, %25,6’sı 4+ yıldır futbol oynamaktadır. Katılımcıların %46,3’ü lise mezunu, %16,3’ü ön lisans mezunu, %37,5’i ise lisans mezunudur. Katılımcıların %46,3’ü futbol oynarken kaptanlık yapmış, %53,8’i kaptanlık yapmamıştır. Katılımcıların 13,8’i kaleci, %36,3’ü defans, %31,3’ü orta saha ve %18,8’i forvet oyuncusudur.

Tablo 2: Katılımcıların Liderlik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Faktör	N	X	Ss
Eğitici ve Destekleyici Davranış	160	51,68	4,614
Demokratik Davranış	160	38,73	5,648
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	160	29,59	3,247
Otokratik Davranış	160	16,76	3,191

Eğitici ve destekleyici davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 12-60, demokratik davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 10-50, açıklayıcı ve ödüllendirici davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 7-35, otokratik davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 5-25'dir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış düzeylerinin yüksek seviyede olduğu, otokratik davranış düzeylerinin ise orta seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Liderlik Özelliklerinin Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Faktör	Yaş grubu	N	X	Ss	F	p
Eğitici ve Destekleyici Davranış	19-22 yaş	25	51,64	3,967	,025	,995
	23-26 yaş	53	51,74	5,027		
	27-30 yaş	53	51,75	4,278		
	30+ yaş	29	51,48	5,138		
Demokratik Davranış	19-22 yaş	25	40,72	5,835	2,602	,054
	23-26 yaş	53	39,55	5,272		
	27-30 yaş	53	37,72	5,786		
	30+ yaş	29	37,38	5,434		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	19-22 yaş	25	30,12	2,818	,512	,674
	23-26 yaş	53	29,77	3,285		
	27-30 yaş	53	29,42	3,427		
	30+ yaş	29	29,14	3,259		
Otokratik Davranış	19-22 yaş	25	16,32	3,400	,870	,458
	23-26 yaş	53	17,23	3,220		
	27-30 yaş	53	16,83	3,185		
	30+ yaş	29	16,17	2,977		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ve otokratik davranış düzeylerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 4: Katılımcıların Liderlik Özelliklerinin Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması

Faktör	Gelir durumu	N	X	Ss	F	p
Eğitici ve Destekleyici Davranış	500 - 1999 TL	46	51,00	4,657	1,143	,322
	2000 - 3499 TL	96	51,78	4,568		
	3499+ TL	18	52,89	4,714		
Demokratik Davranış	500 - 1999 TL	46	40,13	5,298	2,011	,137
	2000 - 3499 TL	96	38,19	5,851		
	3499+ TL	18	38,06	5,023		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	500 - 1999 TL	46	29,63	3,268	,012	,988
	2000 - 3499 TL	96	29,56	3,346		
	3499+ TL	18	29,67	2,787		
Otokratik Davranış	500 - 1999 TL	46	17,02	3,249	,321	,726
	2000 - 3499 TL	96	16,72	3,234		
	3499+ TL	18	16,33	2,910		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ve otokratik davranış düzeylerinin aylık gelir durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 5: Katılımcıların Liderlik Özelliklerinin Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim durumu	N	X	Ss	F	p
Eğitici ve Destekleyici Davranış	Lise	74	51,18	4,677	,826	,440
	Ön lisans	26	52,08	4,955		
	Lisans	60	52,13	4,394		
Demokratik Davranış	Lise	74	37,85	5,900	4,653	,011
	Ön lisans	26	37,31	5,282		
	Lisans	60	40,43	5,123		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	Lise	74	28,84	3,472	3,880	,023
	Ön lisans	26	30,15	2,588		
	Lisans	60	30,28	3,054		
Otokratik Davranış	Lise	74	16,72	3,333	,018	,982
	Ön lisans	26	16,85	2,880		
	Lisans	60	16,78	3,189		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış ile otokratik davranış düzeylerinin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), demokratik davranış ile açıklayıcı ve ödüllendirici davranış düzeylerinin ise eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. Anlamlı farklılık bulunan demokratik davranışta, lisans mezunu katılımcıların demokratik davranış düzeyinin lise ve ön lisans mezunu katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farklılık bulunan açıklayıcı ve ödüllendirici davranışta, lisans mezunu katılımcıların demokratik davranış düzeyinin lise mezunu katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tartışma ve Sonuç

Tablo 1'deki katılımcıların demografik değişkenlerine baktığımızda, %15,6'sı 19-22 yaş grubunda, %33,1'i 23-26 yaş grubunda, %33,1'i 27-30 yaş grubunda, %18,1'ine 30+ yaş grubunda olduğu görülürken, katılımcıların %28,7'si 500 – 1999TL arasında aylık gelire sahip, %60'ı 2000 – 3499 TL arasında gelire sahip, %11,3'ü ise 3499+ TL gelire sahiptir. Araştırmaya katılanların %4,4'ü 1-5 yıldır futbol oynarken, %95,6'sı 5+ yıldır, %29,4'ü 1-2 yıldır, %45'i 3-4 yıldır, %25,6'sı 4+ yıldır futbol oynamaktadır. Katılımcıların %46,3'ü lise mezunu, %16,3'ü ön lisans mezunu, %37,5'i ise lisans

mezunudur. Katılımcıların %46,3'ü futbol oynarken kaptanlık yapmış, %53,8'i kaptanlık yapmamıştır. Katılımcıların 13,8'i kaleci, %36,3'ü defans, %31,3'ü orta saha ve %18,8'i forvet oyuncusudur.

Tablo 2' deki katılımcıların liderlik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistik analizine baktığımızda eğitici ve destekleyici davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 12-60, demokratik davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 10-50, açıklayıcı ve ödüllendirici davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 7-35, otokratik davranıştan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 5-25'dir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış düzeylerinin yüksek seviyede olduğu, otokratik davranış düzeylerinin ise orta seviyede olduğu görülmektedir. Sonuçlara göre katılımcıların davranış düzeylerinin en yüksek olduğu alt boyut eğitici ve destekleyici alt boyut olarak görülürken, en düşük olduğu alt boyut ise otokratik davranış düzeyi olmuştur, denilebilir. Çalışmamızla zıt yönde sonuçlara ulaşan Bensiz (2016) , amatör futbolcuların liderlik davranışlarına ilişkin yaptığı çalışmada ortalama ve standart sapma puanlarına göre her alt boyutta düşük düzeyde antrenör davranışlarını algıladıklarını belirtmiştir. Çalışmamızla paralel yönde sonuçlara ulaşan Alemdar (2018) ise, yaptığı çalışmada araştırmaya katılan futbolcuların antrenörlerinin en yüksek liderlik davranışı alt boyutunun eğitici ve destekleyici davranış alt boyutu olduğu tespit edilirken antrenörlerinin en az sergilediğini düşündükleri davranış ise otokratik liderlik davranışı olduğu bulgulanmıştır. Bulgularımızdan farklı sonuçlara ulaşan Körük (2003) ve Nacar ve Kak (2019), çalışmalarında en yüksek düzeyin demokratik davranış alt boyutunda olduğunu belirtmişlerdir. Serin (2016), bulgularında ise çalışmaya katılan antrenörlerin en fazla otokratik liderlik davranışına sahip oldukları, otokratik davranışı sırasıyla; demokratik davranış, eğitici-öğretici davranış, sosyal destekleyici davranış ve ödüllendirici davranışın izlediği belirtilmiştir. Bu araştırmanın yanı sıra Yurt'un 2009 yılında yaptığı çalışmada ise araştırmaya katılan taekwondo antrenörlerinin ortalama olarak en yüksekten düşüğe sırasıyla; demokratik davranış, eğitici-öğretici davranış, otokratik davranış, sosyal destekleyici davranış ve ödüllendirici davranışa eğilimli oldukları belirlenmiştir (Yurt 2009).

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların liderlik özelliklerinin yaş grupları açısından karşılaştırılmasına baktığımızda, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ve otokratik davranış düzeylerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum, yaş faktörün katılımcıların liderlik özelliklerini etkilememektedir, şeklinde yorumlanabilir. Bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara ulaşan Bensiz (2016), araştırma grubunun yaş değişkenine göre liderlik davranışlarından herhangi bir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilemediğini belirtmiştir. Çalışmamızla farklılık gösteren Nacar ve Kak (2019) bulgularında liderlik tarzları ölçek puanlarının yaş değişkenlerine ilişkin varyans analizi sonuçları göre, eğitici destekleyici ve sosyal destek alt ölçekleri puan ortalamalarında farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte demokratik, otokratik ve pozitif geribildirim alt ölçekleri puan ortalamalarında anlamlı farklılaşmalar görülmüştür. Körük, (2003) ise, çalışmada en yüksek ortalamasın demokratik, en düşük ortalamasının ise otokratik liderlik tarzında oluştuğunu belirterek ve anlamlı farklılık gösterdiğini açıklamıştır. Turan (2010)' da yaptığı çalışmamızla benzerlik gösteren yelken kulüplerinde görev yapan antrenörlerin liderlik davranışlarının sporcular ve antrenörler tarafından değerlendirilmesi çalışmada ise; yelken sporcularının eğitici ve destekleyeci, otokratik davranış, demokratik davranış ve açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında yaş faktörüyle anlamlı bir farklılık tespit edilmediği görülürken yine çalışmamızla benzerlik gösteren bir diğer bulgu da Seçgel (2005)'in müzik öğretmenlerine yaptığı çalışmada liderlik algısı ile yaş arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Alemdar da (2018) amatör futbolcular üzerine yaptığı çalışmada liderlik davranışları ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa saptamamıştır.

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların liderlik özelliklerinin eğitim durumları açısından karşılaştırılmasına baktığımızda, katılımcıların eğitici ve destekleyici davranış ile otokratik davranış düzeylerinin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülürken,

demokratik davranış ile açıklayıcı ve ödüllendirici davranış düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın neyden kaynaklı olduğunu tespit etmek için ortalamalara baktığımızda “Spor Liderliği Ölçeği” alt boyutlarından demokratik davranışta, lisans mezunu katılımcıların ortalamalarının ($\bar{x}=40,43$), demokratik davranış düzeyi lise mezunu olan katılımcıların ortalamaları ($\bar{x}=37,85$) ve ön lisans mezunu katılımcıların ortalamalarından ($\bar{x}=37,31$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülürken, anlamlı farklılık bulunan açıklayıcı ve ödüllendirici davranışta, lisans mezunu katılımcıların ortalamalarının ($\bar{x}=30,28$), demokratik davranış düzeyinin lise mezunu katılımcıların ortalamalarından ($\bar{x}=28,84$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların eğitim durumlarının liderlik özelliklerine demokratik davranış ve açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında etki etmektedir, şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Özsarı’nın (2010)’ da yaptığı çalışmada araştırmaya katılan futbolcuların eğitim düzeylerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması sonucunda eğitici-destekleyici davranış, demokratik davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış özelliği futbolcuların eğitim düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Araştırmamızdan farklı sonuçlara ulaşan Alemdar’ın (2018) çalışmada ise liderlik davranışları ölçeği alt boyutları ile eğitim durumu değişkeni arasında otokratik liderlik alt boyutu için anlamlı farklılık saptanmıştır. Bir başka çalışma olan Toklu (2010), bulgularında araştırmaya katılan antrenörlerin liderlik düzeylerinin eğitim seviyeleri bakımından incelenmesinde eğitim seviyesi, ilköğretim, ortaöğretim, lise ve üniversite olan antrenörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bir başka çalışma olan Yılmaz’ın (2008), yaptığı araştırmada futbol, voleybol, hentbol, badminton ve güreş branşlarında faaliyet gösteren sporcuların eğitim düzeyine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici, demokratik, otokratik ve açıklayıcı-ödüllendirici davranış özellikleri sporcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

KAYNAKÇA

- Alemdar, U. (2018). Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Belirlenmesi ve Örgütsel Özdeşleşme İlişkisi (Sakarya İl Örneği). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Barrow, R. (1977). The Variables of Leadership: A Review and Conceptual Framework. *Academy of Management Review*, 2:231-25.
- Bensiz, A. (2016). Amatör Futbolcuların Algılarına Göre Antrenörlerin Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Biçer, T. (1994). Spor Yönetimi Organizasyonu, Ekonomik Bir Birim Olarak Spor İşletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Chelladurai P, Carron H.A. Leadership, Ottawa (1978). Canadian Association for Health, Physical Education and Recreation, Canada.
- Eren, E. (1991). Yönetim ve Organizasyon. İ.Ü. Yayınları, İstanbul.
- Eren, E. (1998) Yönetim ve Organizasyon, 3. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Eys, M.A., Loughhead, T.M., Hardy, J. (2007). “Athlete Leadership Dispersion and Satisfaction in Interactive Sport Teams”. *Psychology of Sport and Exercise*, 8 (3): 281-296.

- Gökçe, Z., Çam, İ., ve Yazıcılar, İ. (2008). “Spor Yöneticilerinin Liderlik Boyutlarının Araştırılması”. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1): 4-14.
- Körük, E. (2003). Amatör Futbol Antrenörlerinin Liderlik Davranış Tipleri ve Kullandıkları Motivasyon Tekniklerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. M. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nacar, E. Ve Kak, Y. (2019). “Elazığ İlindeki Farklı Spor Branşlardaki Profesyonel Takımlarda Görev Yapan Antrenörlerin Liderlik Tarzlarının Belirlenmesi”, *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2):1-10.
- Özsarı, A. (2010), “Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti (Konya İl Örneği) ” .Yüksek Lisans Tezi. Konya Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Paksoy, M., Ordun, G. (2000). Leadership in Sport Management, Turkish-Austrian Management Seminar, İstanbul,
- Rayburn, C.A., Goetz, DJ., Osman, S.L. (2001). “The 'Garne' of Leadership: Exercise, Games, Sports, and Leadership”. *International Journal of Value-based Management*, 14 (1):11-26.
- Seçgel, N. (2005). Müzik Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Serin, K. (2016). Boks Antrenörlerinin Liderlik Tarzlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Todd, S.Y., Kent, A. (2004). Perceptions of the Role Differentiation Behaviors of Ideal Peer Leaders: A Study Of adolescent Athletes. *International Sports Journal*, 8(2), 105 -118.
- Toklu O, 2010. Tenis Antrenörlerinde Liderlik Özellikleri ve Öz Yeterlilik Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Turan, E. (2010). Yelken Kulüplerinde Görev Yapan Antrenörlerin Liderlik Davranışlarının Sporcular ve Antrenörler Tarafından Değerlendirilmesi-İstanbul İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz İ. (2008). Sporcu Algıları Çerçevesinde Farklı Spor Branşlarındaki Antrenörlerin Liderlik Davranış Analizleri ve İletişim Beceri Düzeyleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi .Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Yukl, G. A. (2010). Leadership In Organizations, 7th edition. London: Prentice-Hall.
- Yurt O, 2009. Teakwando Antrenörlerinin Liderlik Tarzları. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.